

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

nøglehullet

34. ÅRGANG
NR. 3 • 2017

TIL LOKAL-
HISTORIEN

NYT FRA LOKALHISTORISK ARKIV & FORENING I ALLERØD KOMMUNE

Det er langt fra almindeligt, at et nordsjællandsk husmandssted findes i så oprindelig en stil – og uden de mange uheldige moderniseringer, som ejendommen Rødpælevej 22. Ejendommen ligger så langt nordpå i Lyng Overdrev, at området i dag opleves som Lillerød. Nøglehullet har tidligere behandlet området ved Ravnholt skovdige med de bevarede og nedrevne moseejendomme, og vi har ikke skammet os for at kalde ejendommen her på forsiden for umistelig kulturarv – der nu trænger hårdt til ’en kærlig hånd’.

PROGRAMMET

Torsdag den 26. oktober 2017 kl. 19.30 på Kirkehavegaard

NYE FUND FRA YNGRE BRONZEALDER I ALLERØD KOMMUNE

Museumsinspektør **Thomas Jørgensen** fra Museum Nordsjælland fortæller om de nyeste fund.

Brudevæltelurerne, der er fundet på Fuglerupgård på Kollerødvej, hører til blandt de fineste fund fra yngre bronzealder i Danmark.

Fundet af lurerne viste, at der i bronzealderen fandtes en befolkning i området, som var rig nok til at kunne nedlægge disse prægtige genstande. Hidtil har kendskabet til denne befolkning dog været sparsom, da man ikke havde fundet deres bopladser. Inden for de sidste 10 år er der dog dukket flere bopladser op fra perioden, hvilket viser, at Allerød-området nok har haft end større befolkning, end man regnede med.

Thomas Jørgensen tager nogle af de nyudgravede fund fra yngre bronzealder med, så der bliver mulighed for både at se og røre ved de 2800 år gamle genstande.

Tirsdag den 28. november 2017 kl. 19.30 på Kirkehavegaard

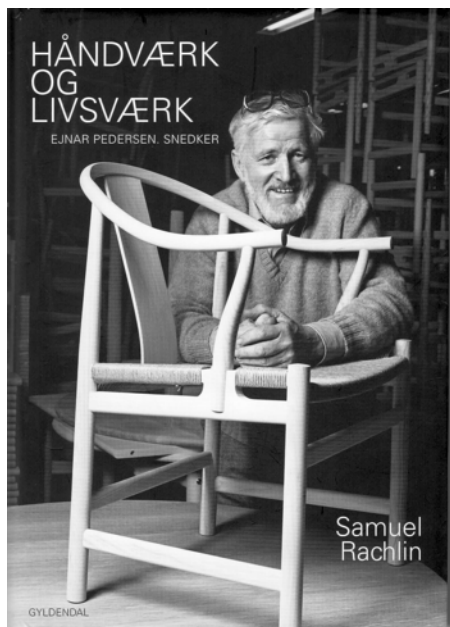
NYMØLLEVEJ

Tidligere vejingeniør i Allerød Kommune **Erik Nielsen** fortæller om Nymøllevej, der blev anlagt i årene 1978 til 1981.

Det var et ret omstridt vejanlæg, og siger man "Landevej 543", er der nok nogle af byens ældre, der endnu kan få knopper af at høre ordet.

Vejen ville jo i høj grad forstyrre idyllen og naturen ved sit forløb gennem Ravnholt Skov og tæt på Lillerød.

Der bliver fortalt om den forudgående planlægning og om selve anlægget, der blev til i et samarbejde mellem Allerød Kommune og Frederiksborg Amt.

Forsiden af bogen fra 2014, hvor Einar Pedersen fortæller om PP Møbler til Samuel Rachlin.

Danish Design – og Allerød

Af Per-Olof Johansson

Danish Design forbinder vi i høj grad med møbler – og så bliver man nødt til også at sige Allerød. Helt rigtigt Lillerød – men nu taler vi om den store verden, så lad os i dag sige Allerød.

FH kalder sig Republic of Fritz Hansen og har kun administration og en minimal produktion tilbage i Allerød. Men alligevel: FH tilhører vores lokalhistorie, selvom

den historie ikke er fortalt særligt udførligt endnu. Den er udførligt fortalt stol for stol, men virksomhedshistorien lader noget tilbage at ønske.

Møbelvirksomheder som Niels Vodders var her for en kort bemærkning og skal også regnes med.

Men i 2014 fortalte Einar Pedersen fra PP Møbler sin og virksomhedens historie til Samuel Rachlin 'Håndværk og Livsværk – Einar Pedersen snedker'. Det er lokalhistorie.

Samuel Rachlins tilstedeværelse anes i og for sig ikke – alle mellemspill er fjernet til fordel for en ubrudt enetale fra Einar Pedersen. Og selvom man kan forestille sig mange greb og indgreb fra Rachlins side, må man alligevel tro, at Einar Pedersen er en god fortæller med en god hukommelse om stort og småt.

Bogen kan anskues ud fra mange vinkler – der er barndomshistorien fra Vejen, der er møbelhistorien, der er den personlige familiehistorie. Så er der også, skønt lidt i baggrunden – lokalhistorien. For i 1953 opretter Einar Pedersen og hans bror Lars Peder Pedersen en snedkervirksomhed på Toftvevej i – Allerød, hedder det hele vejen igennem bogen, skønt

Snedkerværkstedets beskedne start på hjørnet af Vestvej og Toftevej, Ca. 1953. (Foto fra PP-Møblers publikation 'PP' fra 2016)

stedet er Lillerød. En Allerød Kommune fandtes ikke på den tid, station og postkontor havde netop skiftet navn til Allerød, men vi, de herboende holdt stædigt fast i Lillerød. Mistænker, at det er Samuel Rachlins valg, det er journalisternes form for ensretning 'af hensyn til læserne'. Mødet med Allerød Kommune fandt sted i Lillerød Kommune, som først i 1970 blev til Allerød.

Hvilken plads indtager så 'det lokalhistoriske'? Det mærkes hele vejen igennem, men der er i og for sig ikke indslag, hvor der fokuseres på 'livet i Lillerød'. Den lokalhistorisk interesserede må selv oprette eget fokus for netop dette. Vi får et par små beretnin-

ger om kontakt med kommunen i forbindelse med udvidelser af virksomheden, hvor man forstår, at den har mødt mere medvind end modvilje hos kommunen. Mon ikke også de fleste ansatte boede i kommunen, så det giver

På væggen ses alle delene til Hans Wegners tremmestol PP112 - på gulvet, den samlede stol.

I efteråret 2009 arrangerede Allerød Kunstforening en udstilling om Hans J. Wegner og PP Møbler på Kirkehavegaard. Her vistes eksempler på en stor del af Wegners stole - fornemt udført på værkstedet på Toftevej. I anledningen af udstillingen udgav Kunstforeningen et lille hæfte, der stadig kan købes - bl.a. på Lokalhistorisk Arkiv.

Ejner Pedersens søn, Søren Holst Pedersen overtog ledelsen af PP Møbler i 1998. Her ses han sammen med Marianne Petersen fra LAFAK's bestyrelse bag møbelsnedkerværkstedet.

god mening at møde den med velvilje.

At virksomheden havnede på Toftevej af alle steder fortæller lidt om, hvor længe siden det er, sådan var Lillerød jo endnu i 1953 med mange småvirksomheder spredt rundt om i villakvartererne. Det var da også kun et tilfælde, at PP Møbler ikke overtog Niels Vodders lokaler i Industri kvarteret på Gydevang..

Ejner Pedersen boede selv på Gravenstensvej i det hus, han fik bygget, men han startede med at bo i Kirkevænget i nogle år, og det får vi ikke at vide, men det har jeg opsnuset. Ejner Pedersens børn vokser op her, og sønnen

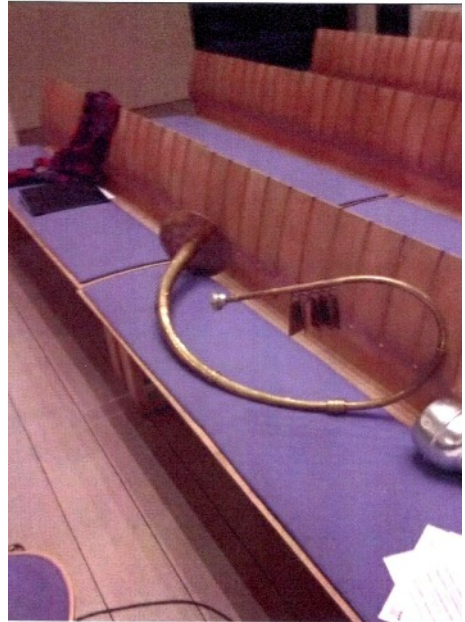
Søren er i dag direktør for PP Møbler og bor i kommunen, så hans tilhørsforhold til kommunen er nok et ganske andet. Det fortælles der om – fordi det jo har givet sig udslag i den storslåede ide at tilbyde kommunen en lille skov tilplantet med de trætyper, der har været de mest anvendte på snedkerværkstedet.

Hovedsagen i bogen er naturligvis den lange række af møbler, som PP Møbler har udført og som er blevet verdensberømte ikke mindst på grund af stifterens krav til kvalitet. Man kan vide noget – for jeg ved jo godt, at stolene i Louisianas foredragssal er designet af Poul Kjærholm – og så alli-

gevel ikke, for mens jeg altid tænker Allerød, ved synet af en FH-stol, så indser jeg nu, at jeg altid også bør tænke PP Møbler og Allerød ved synet af stolene på Louisiana.

Læs bogen og mærk efter, at du er en del af en stor historie i kraft af at bo her i Allerød. For nu ikke at nævne bænkene i Engholm kirken, hvad hermed er gjort.

Sådan er det, Danish Design farer verden rundt, berømtest måske billedet af J.F. Kennedy i en Wegner-stol, Arne Jacobsens æg i mange fjernsynsstudier og direktionslokaler på film. Og så er der jo også lurene fra Brudevælte!

Engholmkirkens bænke er lavet hos PP-Møbler - og artiklens forfatter har ikke kunnet stå for denne lurkopi.

Ejnar Pedersen tager sig pænt af LAFAKs udsendte.

Her i efteråret er der givet nedrivningstilladelse til den bygning på Gl. Vassingerødvej 5, der rummede Vassingerød Skole. Derfor er Eva Jeppesens artikel om skolen (bragt i Nøglehullet 1/1988) igen blevet aktuel:

KAMPEN OM UDHUSET

Vassingerød gamle skoles historie

Af Eva D. Jeppesen

Vassingerød skoles historie går tilbage til omkring år 1800. Det var den tredje skole i Lyngø og Uggeløse sogne, og i 1806 holdt biskop N.E. Balle visitats i de tre skoler Uggeløse, Vassingerød og Kollerød. I Vassingerød var der på dette tidspunkt en interimskolelærer, det vil sige en vikar uden pædagogisk uddannelse, ved navn Niels Christensen. Hvor længe han var ansat ved skolen, ved vi ikke, men i april 1825 tiltrådte Lars Andersen stillingen som skolelærer ved Vassingerød skole. Han var seminarist fra Jonstrup, omkring 25 år gammel og gift med Birgitte Sophie, der stammede fra Veksø. Til skoleembedet hørte der en lod ”rå skovjord” på 12 tønder land,

og til skolen hørte 9 fag udhus, men da der manglede plads til stald og brændsel, havde den tidligere skolelærer bygget ’for selvhjælp’ [for egen regning], og dette hus måtte Lars Andersen efter skik og brug købe.

I 1826 beplantede han haven med 60 stk. frugttræer og 260 stk. vilde [frugttræer], og i 1827 havde han fået braklagt så meget jord, at der manglede yderligere husrum. Rentekammeret (dvs. Staten) ønskede ikke at bygge mere, men Lars Andersen fik tilladelse til at bygge ’for selvhjælp’, og han byggede da 8 fag udhus.

Dette udhus kom i tidens løb til at volde både ham og myndighederne mange kvaler. Han berettede selv om det i en lille bog på 32 sider, som han udgav i 1882, og heraf fremgår det, at han i årene fra 1866 til 1873 til stadighed søgte at blive enig med sognerådet om at overtage eller leje udhuset, men det var sognerådet ikke interesseret i.

Vassingerød Skole som den så ud i april i år, før der blev givet tilladelse til nedrivning på grund af talrige 'sætte-revner'.

I 1871 blev Lars Andersen pensioneret og flyttede over på sin ejendom på Lyngevej 218. Herfra fortsatte han kampen om sit udhus, men i 1873 besluttede sognerådet at bygge et nyt udhus ved Vassingerød skole. Den 12. maj 1873 fik Lars Andersen tilhold om at borttage sit udhus ved Vassingerød skole inden 1. juni, da det ellers ville blive nedbrudt for hans regning.

Andersen mente ikke, at han kunne skaffe penge, folk, heste og vogn til at flytte med i den usømmelig korte frist fra 12. maj til 1. juni. Han ankede sagen til Kultusministeriet, og samtidig blev sognerådet anmodet om at udsætte

nedbrydningen, til der forelå svar fra ministeriet.

Sognerådet efterkom ikke anmodningen, og udhuset blev nedbrudt og materialerne anbragt på skolens brakmark.

Den 21. juni 1873 henviste ministeriet sagen til domstolenes afgørelse.

Sognerådet anlagde kontrasag mod Andersen, idet det ønskede sig tilkendt 20 rigsdaler med renter for udgifter i forbindelse med nedbrydningen af udhuset samt Andersen dømt til at fjerne husresterne fra skolens grund. Desuden ønskede man nogle udtalelser, Andersen var kommet med i retten mortificerede [erklæret ugyl-

Vassingerød Skole set fra haven med lærer Johannes Christensen og familie. Ca. 1910.

dige] samt idømt ham en klækkelig bøde.

Den 13. maj 1875 faldt dommen. Begge parter blev frifundet og sagens omkostninger hævet. Men striden fortsatte, idet husresterne stadig lå på skolens grund, og skolelærer Andersens efterfølger J.K. Kristiansen beklagede sig over, at materialerne lå i vejen. Sognerådet skrev derfor til Andersen den 18. december 1875 og meddelte, at husmaterialerne ville blive bragt til hans bopæl den 23. december, og at sognerådsmedlemmerne Lars Pedersen og Peder Olsen ville være til stede.

Hvorledes den aktion forløb, kan vist bedst beskrives ved at citere et brev, som Peder Olsen samme dag (23. december) skrev til sogne-

rådsformanden gårdejer Frederik Andersen:

Gode Ven!

Jeg vil i disse linjer give dig en kostelig forklaring over resultatet af det agitatoriske møde L. Pedersen og jeg har været til i dag (ved at overvære flytningen af L. Andersens hus), det synes i førstningen at gå meget roligt af, der blev læsset et læs tømmer og kørt hen til Andersen, men tænk, så begynder allerede urolighederne, thi da vi hilser på ham, svarer han ikke, men siger blot: "Vil I øve voldtægt", vi lader som ingenting (endskønt vi kunne se på hans forstyrrede åsyn, at der var noget i udbrud), men vi spørger: "Hvor må vi lægge tømmeret?" Med en

næsten udtømmelig harme ud-
bryder han: ”I må ikke læsse noget
tømmer af her.” Vi ville tale os til-
rette med ham, men han vedblev
at være i en bevæget stemning, og
da vi så os omkring, opdagede vi,
at der stod en styrke bagved, som
A. havde fået samlet ved at blæse i
trompeten, og heraf den ene (hr.
A.’s karl) var bevæbnet med en
pisk, som, da han mærkede, at A.
nær havde tabt vejret ved at over-
stemme os andre, trak han sig nær-
mere op til A. for at stå ham i ryg-
gen og overlevere ham pisken,
hvis det gjordes nødvendigt. A. fik
samlet kræfter igen, thi da L. Ped-
ersen siger: ”Nu læsser vi af her”,

svarer A. med majestætisk stem-
me: ”Hvis I læsser af her, så vil
jeg bruge pisken.” Da han truede
med at gribe til våben, og hans
hær stod opstillet i tætsluttet Co-
lonne, var der ikke andet for os at
gøre, end at forlade kamppladsen,
eller stå med tomme hænder og
lade os piske af den overvejende
civile styrke, med hr. agitator A. i
spidsen. Vi besluttede os da til det
første, nemlig at køre tilbage med
det ulykkelige hus igen, og lade
fjenden ene tilbage, han blev også
stående ganske heltmodig på
kamppladsen, til vi havde fjernet
os fra hans åsyn.
Vi var da også glade for at slippe

Endnu i 2017 havde den gamle skole sin sandstenstavle - iøvrigt magen til den på Kollerød Skole.

helskindet derfra, thi det havde været mindre behageligt, enten at få blå øjne eller piskeslag eller lignende nu til den forestående julehøjtid.

Til slutning vil jeg bede dig, hvis du en anden gang tilsiger os til en lignende overværelse, at du da også tilsiger bevæbnet mandskab, at vi ikke skal gå derfra med uforrettet sag.

Du hilses venskabeligst
Peter Olsen”

Så var man lige vidt igen med husresterne, men sådan kunne det ikke fortsætte, så efter skriftlige henvendelser frem og tilbage om sagen uden, at der blev opnået enighed, meddelte sognerådet den 29. november 1876 skolelærer Andersen, at husmaterialerne ville blive henlagt i en lergrav i nærheden af hans bopæl, så kunne han hente dem der eller lade dem ligge, alt efter behag.

Og sådan skete det, og dermed var endelig sagen om skolelærer Andersens udhus afsluttet.

Den næste lærer i embedet blev den tidligere nævnte Johan Karl Kristiansen, der var lærer ved Vassingerød skole fra 1871. Hans embedstid blev ikke uden problemer, om end disse var af en ganske anden natur. Han blev afskediget i år 1900 og flyttede derefter til Ganløse.

Lærer Hans Larsen tiltrådte som vikar den 10. oktober 1900. Fra 1. juni 1901 var han konstitueret lærer og endelig fra 1. april 1903, var han enelærer ved skolen.

Han virkede indtil 1. februar 1905, hvor han fik andet embede. Derefter blev lærer Johannes Christensen ansat fra 1. maj 1905. Han vikarierede ved skolen fra 1905 til 1. april 1932, da han tog sin afsked på grund af sygdom.

I 1910 blev der oprettet en forskole. Man underviste i de første fem år i lejede lokaler i Bethesda, der dengang var afholdshjem og senere blev brugt af spejderne, hvorefter Vassingerød forskole blev bygget i 1915.

Førstelærer Frands Espen Christiansen var ansat på Vassingerød skole fra 1. marts 1933 til 1955, da skolen blev nedlagt. Herefter fortsatte han som lærer ved Vassingerød forskole til sin død i 1960. Hans hustru Olga Lunde Christiansen underviste i Vassingerød forskole, Bastrup skole og fra 1956 i Lyng Central skole. Efter at Vassingerød gamle skole var nedlagt, blev lokalerne ombygget til en lejlighed for en lærerinde, og 1. januar 1981 afhændede Allerød endelig ejendommen til private købere.

□

HVIDE HUS

Af Henning Kryger

Vi, der har boet på Hvidehusvej i en årrække, kan formentlig huske, at når vi kom med S-toget fra København og kom ned ad trappen til fodgængertunnelen, blev vi mødt af et skilt, som viste mod venstre til Horsemose Villa-by. Det skilt er fjernet.

Men hvad var Horsemose Villa-by?

Horsemosen var betegnelsen for et område mellem Tokkekøbvej og Tokkekøb Hegn. På gamle

kort var vådområderne i Tokkekøb Hegn også en del af Horsemosen. For 200 år siden var området ubebygget og blev primært udnyttet til landbrug og tørve skæring. Ved udskiftningen efter landbrugsreformerne i slutningen af 1700-tallet blev området ikke omfattet af stjerneudskiftningen, formentlig på grund af områdets ringe bonitet. Området blev i stedet karakteriseret som overdrev, og blev opdelt i et antal lodder, som blev fordelt mellem landsbyens gårde.

Det område, hvor Hvide Hus ligger, var frem til begyndelsen af 1900-tallet en del af en parcel

Postkort af Hvide Hus med sø og bådebro. 1950'erne.

(matr. nr. 9 b), der før udskiftningen, ligesom størstedelen af Lillerød var krongods (Hans Majestæt Kongens ejendom). Matr. nr. 9 b dækkede et område stort set svarende til den nuværende bebyggelse på Hvidehusvej, Birkevej fra Tjørnevej til Hvidehusvej, nordsiden af Tjørnevej samt Tokkekøbsvej mellem Tjørnevej og Bakkevej, i alt et areal på 8 ha (14,5 tdl.). Området umiddelbart nordfor var opdelt i et antal meget smalle lodder, formentlig til brug for tørveskæring.

Af det ældste matrikelkort (1813-1853) fremgår det, at brugeren var Jens Simonsen, som boede på arvefæstegården Reinholt (Renholte). Renholtegårds stuehus er be-

varet og ligger på Rørsangervang 13 i Fuglekvarteret. Som arvefæster drev man gården mod en årlig afgift til ejeren (i dette tilfælde kongen) og til kirken (tiende) med en aftale om, at fæstet kunne gå i arv til næste generation.

Af matrikuleringen i 1844 fremgår det, at brugeren af matr. nr. 9 b var Peter Andreasen. Parcellen var fortsat udlagt som landbrugsjord, men boniteten var vurderet som særdeles ringe. På en skala fra 0 til 24, hvor 24 var den bedste landbrugsjord, blev boniteten vurderet til 3, hvilket svarer til 1/3 af en gennemsnitlig landbrugsjord på Sjælland.

Af tingbogsoplysningerne fremgår det, at matr. nr. 9 b af afbyg-

Hvide Hus på Hvidehusvej 31 er stort set uændret gennem årene - bortset fra, at grunden er ret voldsomt beskåret.

Hvide Hus, matrikel nr. 9 l på matrikelkort fra 1933 - lige ved tørvelodderne.

ger Hans Peder Pedersen den 11. maj 1905 blev solgt til Proprietær Ancher A. Møller Sode, Prøvesten. Hans Peder Pedersen havde overtaget matr. nr. 9 b med skøde af 18. marts 1875.

Af skøde- og panteprotokollen fremgår det, at grundejerforeningen Hvidehus's område i januar 1914 blev frastykket fra matr. nr. 9 b, som en selvstændig parcel med eget matrikelnummer (matr. nr. 9 l). Matr. nr. 9 l havde et areal på 1,6 ha (3 tdl.). I april måned samme år solgte proprietær Ancher A. Møller Sode matr. nr. 9 b og 9 l til proprietær C. C. Dyrhund. Af skødet fremgår det, at 9 l var ubebygget.

På et kort fra omkring 1914 (Fortid i Lillerød, side 67) kan man se

Hvide Hus og Hvidehusvej, som en sidevej til Tokkekøvej. På kortet kan man også se spånkurvefabrikken og pottemageriet ved Tokkekøvej samt villaen på Skovbrinken nr. 34. Derudover var det meget sparsomt med bebyggelse i Horsemosen.

Det følgende er baseret på informationer fra Frederiksborg Amts Avis (F.A.A.) i perioden 1910 til 1970 samt folketællinger tilgængelige på internettet (www.sa.dk) og KTAS telefonbøger, ligeledes tilgængelige på internettet (www.ptt-museum.dk).

I 1930 døde ovennævnte proprietær C. C. Dyrhund. I den anledning bragte F.A.A. den 14. september en nekrolog, hvoraf det

blandt andet fremgik, at C. C. Dyrlund i sine unge år var rejst til USA og havde ernæret sig ved landbrug. I 1910 var han i en alder af 60 år vendt tilbage til Danmark og købt gården Petersminde ved Stenlille. Han mistede sin hustru i 1913 og valgte at sælge Petersminde. I handelen indgik et smukt areal ved Horseby (står der) ved Lillerød. Her opførte han Hvide Hus i 1914.

Ved folketællingen den 1. februar 1916 boede C. C. Dyrlund i Hvide Hus sammen med sin datter Ida, sin søn Louis, dennes hustru Ebba og deres (udøbte) barn. I 1918 solgte C. C. Dyrlund Hvide Hus med tilliggende areal til pensioneret sognepræst Theodor Knuthsen og fraflyttede byen. Sønnen og datteren var ifølge nekrologen rejst tilbage til USA.

Ved folketællingen den 1. februar 1921 boede Theodor Knuthsen med sin hustru Thyra Knuthsen samt en ung medhjælper, Carl Sørensen i Hvide Hus. Knuthsen solgte den 16. juni 1924 matr. nr. 9 b og 9 l (Hvide Hus) til gartner Lars Hertz til overtagelse den 1. september 1924. Pastor Knuthsen døde den 14. juli 1924 i en alder af 73 år. Ved folketællingen den 5. november 1925 boede gartner Lars Hertz med sin hustru

Ingeborg, og deres 2 døtre, Else og Tove, i Hvide Hus.

Gartner Hertz måtte opgive gartneriet (jf. bemærkning om ringe bonitet), og i efteråret 1928 overtog enkepastorinde Thyra Knuthsen ejendommen som ufyldstgjort panthaver. Lars Hertz havde tilsyneladende tilplantet området med blandt andet frugttræer. Enkefru Knuthsen averterede således med gran-, bøge- og æbletræer til salg. Ved folketællingen den 5. november 1930 boede enkepastorinde Thyra Knuthsen og arbejdsmand Ernst Frank i Hvide Hus.

Ernst Frank var en tidligere landmand, som var ansat som havemand hos fru Knuthsen. Han var i 1930 76 år gammel og fortsatte i sin funktion som havemand hos den næste ejer, frugtplantageejer Haldor Effersøe og sluttede først sit arbejdsliv i 1940 i en alder af 85 (F.A.A. den 3. december 1940).

Enkepastorinden blev boende i Hvide Hus frem til 1935, hvor hun satte Hvide Hus til salg. Hun rejste derefter til Argentina, hvor hun boede hos sin søster til sin død i 1939 i en alder af 63 år (F.A.A. den 10. maj 1939). Af salgsannoncen i F.A.A. 18. august 1935 fremgik blandt andet følgende: 'Hvidehus til Salg. 7 Værelser,

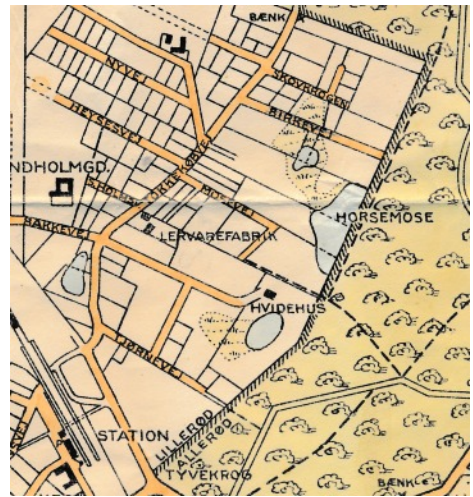
Folkeværelse og Stald. 4½ tdl.
Park med Sø, lille Granplantage,
250 Frugttræer, egen Indgang til
Statsskov, 2 Hønehuse. 1 tdl.
Udstykningsjord.'

Af annoncen kan det ses, at store dele af den oprindelige grund på 14,5 tdl. var udstykket og frasolgt primært til villagrunde langs Tokkekøbvej, men også langs Birkevej, Tjørnevej og den daværende del af Hvidehusvej. Ejendommen blev overtaget af Rentier (tidl. ingeniør) Haldor Effersøe for en købesum på kr. 35.000 (F.A.A. 24. marts 1936).

Ved folketællingen den 5. november 1940 boede pensionist (frugtplantageejer ifølge KTAS telefonbog) Haldor Effersøe og dennes hustru Tamara Effersøe i Hvide Hus.

Folketællingen fra 1940 er den seneste som er tilgængelig på internettet. I stedet har jeg anvendt KTAS telefonbøger frem til 1965 for at se, hvem der havde abonnement med adressen Hvide Hus, Lillerød.

1938-1941 Haldor Effersøe,
Frugtplantageejer
1942-1946 Jørgen Rode,
Redaktør, civilingen.
1947-1955 H. H. Hagbarth,
Grosserer
1956-1965 Aage Schmidt,
Grosserer

Kortudsnit, 1933

Seneste tilgængelige telefonbog på internettet er fra 1965.

Bemærk at oplysningerne i telefonbogen stammede fra den 15. november året før.

Af F.A.A. den 3. november 1946 fremgår det at Redaktør (v. Politiken) Jørgen Rode havde solgt Hvide Hus til fru Anne Kirstine Hagbarth. Af F.A.A. fremgår det desuden, at en boghandler Svend Knuthsen solgte byggegrunde på Hvidehusvej. Svend Knuthsen kan være en slægtning (søn?) til Theodor og Thyra Knuthsen, som havde overtaget/arvet en del af den oprindelige parcel matr. nr. 9 b.

I perioden fra 1915 til 1967 skete der ingen bygningsmæssige ændringer i grundejerforeningens område, men stor dele af Horsemosen (herunder den vestlige del

På huset står der Hvide Hus, men vejen hedder Hvidehusvej.

af Hvidehusvej) blev bebygget med villaer/parcelhuse. Deraf formentlig navnet Horsemose Villa-by.

Af F.A.A. den 8. maj 1967 fremgår det, at byplanudvalget havde haft en udstykningsplan for Hvide Hus matr. nr. 9 l m.fl. til drøftelse. Efterfølgende skriver F.A.A. om sagen omkring Hvidehusvejs udvidelse, herunder om den skepsis, som beboerne havde til projektet, blandt andet bekymringen for den øgede trafik. Den eksisterende del af Hvidehusvej blev udvidet til 8,5 m inklusive 1 m fortov. Efterfølgende blev Hvidehusvejs udkørsel til Tokkekøbsvej lukket (1969).

12. december 1967 købte Skoleinspektør Sven Ole Jønsson

stamparcellen (Hvidehusvej nr. 31, matr. nr. 9 l) for en købesum på kr. 268.000. 2 år senere, da vi flyttede ind i Hvidehusvej nr. 28, fungerede Hvide Hus som et kollektiv, hvilket bekræftes af David Huang, som oplyser, at da hans forældre, Hanne og Donald Huang, købte Hvide Hus i slutningen af 1970, var det et hus, der bar tydeligt præg af at have fungeret som kollektiv.

I 1968 blev de frastykkede 15 grunde sat til salg af ejendomsmægler Inge Thomasen (Hvidehusvej 13. senere 10) for GERMUS A/S for en stykpris på omkring kr. 100.000. De fleste grunde blev i perioden 1968-69 solgt enkeltvis til private købere, de sidste 4 dog samlet til et byggefirma,

firma, som opførte parcelhuse til videresalg. I perioden 1968 til 1971 blev alle grundene bebygget.

Grundejerforeningen Hvidehus blev stiftet på en stiftende generalforsamling den 18. maj 1971 hos Grethe og Bendt Ammundsen, Hvidehusvej 36. Den første bestyrelse bestod af Strange Ross (formand), Jørn Brusendorff (kasserer) og Else Kryger (sekretær). Kontingentet blev fastsat til 25 kr. pr år.

I min søgen efter oplysninger om områdets fortid blev jeg gjort opmærksom på, at en tidligere Lillerødborger, Kurt Johansson, havde skrevet nogle digte om Hvide Hus (og dets piger). Kurt Johansson (1936-2015) var født

og opvokset på Birkevej, som bror til Stig, Lennart, Arne og Per-Olof Johansson. Efter Kurts død i 2015 fandt Per-Olof en række digte, og Per-Olof udgav i 2016 udvalgte digte i en bog med titlen: 'Udsyn fra Femø', øen hvor Kurt boede i sin pensionisttilværelse. Blandt digtene er der 7 med relation til Hvide Hus, og jeg bringer med tilladelse fra Per-Olof et af disse:

*Hvide Hus var en anden verden.
Man vidste godt at paradiset ikke
var her på jorden mere,
men nær det hvide hus,
var man sikker på, at det havde
været netop heromkring engang.*

Henning Kryger
Hvidehusvej 28

□

Et maleri af ukendt kunstner viser Horsemosen i retning mod Tokkekøb Hegn: et spændende naturområde næsten uden bebyggelse.

KOLLERØD SKOLE OG FRU RØYEN

Af Bo Røyen

Fredrik IV lod i årene 1721-27 opføre 240 ”kongelige skoler”, såkaldte rytterskoler. En af dem blev bygget i Kollerød, som dengang var en relativ stor landsby. Elever skulle lære religion og læsning. (Se mere i Finn Thors-høj: Fredrik IV’s rytterskoler og deres placering.)

Den mest berømte elev har været Ole Pedersen, kaldet Ole Koll-

rød, der blev halshugget i 1840 for mord!

I 1877 blev der bygget en ny stor skole på den anden side af vejen. Den gamle skole blev derpå revet ned og solgt til Flintholm Gård, der brugte resterne til svinestald. Sandstenstavlen fra den gamle rytterskole blev flyttet over på den ny skole. Her blev også sat en ny tavle op til minde om den ny skole. (De 2 tavler er fjernet efter 1970.) Skolen er nu privatbolig.

Fru Røyen, min mor, blev ansat som enelærer på skolen pr. 1/4 1951. Hun kom fra en stor skole i

Kollerød Skole, 1952. Bagerst fra venstre: Bent, Julie Røyen, Kirsten, Henny, Ellen, Torben, Jørgen, Edel, Poul, Magna, Bente og Bodil.

Forrest fra v.: Inge-Lise, Jette, Otto, Niels-Erik, Inger, Palle, Ove, Gurli, Robert, Yrsa, Ole, Bjarne, Kirsten og Tove. Efternavne kan ses på www.arkiv.dk - søg på Kollerød Skole.

Kollerød Skole som kollektiv, maj 1980.

København, Kirkebjerg Skole, men var blevet træt af den lange transporttid fra hjemmet i Ølstykke til Vanløse. Hendes mand og min far, Erling, fik invalidepension på grund af gigt.

Amtsskolekonsulenten, L.C. Jensen, skrev i februar 1951, at den gældende undervisningsplan for Kollerød Skole var noget oldnordisk. Der var nemlig hver andendags skolegang, men han ville sørge for, at der ville blive hverdagsskolegang allerede fra fru Røyens tiltræden. Han forventede ikke vanskeligheder fra skolekommissionens side med indkøb af nye undervisningsmidler. Skolen havde 3 årgange i yngste klasse og 4 i ældste.

Før Kollerød havde jeg gået i skole i Ølstykke, som også var en landsby. Men vi havde da nye bøger og hæfter. I Kollerød skrev de med grifler på tavler. Væggene var behængt med gulnede og flueplettede papskilte med berømte danskere. Der var en vægtavle bag lærerens kateter, som var placeret på et podium. Jeg husker tydeligt den aflange plet på tavlen bag stolen. Her havde lærerens trætte hoved hvilet i mange timer. Lærer Bogh havde også været lærer på skolen i over 40 år! Væggene blev ryddet og malet og nye vægtavler sat op. Skolebøger blev indkøbt. Tavler og grifler blev kasseret. (Smeden, der var nabo til skolen, blev henrykt for at modtage restbeholdningen af grifler! Dem

Kollerød Skoles ejendommelige udhus skulle være ombygget med rester af den gamle rytterskole. 1980.

brugte han til at tegne på jernet, når han skulle skærebrænde.)

Skolen blev nedlagt den 1/8 1955, da Lyng-Uggeløse Kommune opførte en ny centralskole i Lyng.

Ved sammenkomsten den 2/7 1955 oplyste fru Røyen, at Kollerød skole fra 1877 kun havde haft 4 lærere, nemlig lærer Møller, lærer Tjellum, lærer Bogh og lærer Røyen.

En sang var skrevet til lejligheden. Et vers lyder:

Nu skrives med Fyldepenne/ et Fremskridt fra Frederiks Tid / fra Fjer – Griffel – Blyant – til Penne / ja, sikke idel Flid. -

Fru Røyen blev siden hen viceskoleinspektør på Lyng Centralskole. Hun blev også medlem af Lyng-Uggeløse Sogneråd for Venstre i perioden 1958 – 1966.

Selv gik jeg i Kollerød Skole 1951 – 1952. Efter den tid kom jeg til Frederiksborg Statsskole. Min far døde i 1953. Min mor og jeg flyttede til Lyng i 1957.

□

REVERSNÅL FRA LIF – efterlysning af fakta

Arkivet har for nylig modtaget en reversnål med Lillerød Idrætsforenings skjold og 'laurbærkrans'. Giveren vidste intet om nålen, men nu vil vi gerne høre, om der er nogen af vore læsere, der har kendskab til, i hvilken anledning sådanne nåle blev uddelt. Var det noget alle medlemmer kunne købe, eller skulle man gøre sig fortjent på en eller anden måde for at få en nål – og i hvilken periode blev den brugt?

Vi vil meget gerne høre nærmere på tlf. 48170891 eller e-mail lafak@lafak.dk

Nyt i Arkivet: Postkort af Pension Krogenlund på Krogenlundsvej 11. 1950'erne

BLOVSTRØD KIRKES PRÆDIKESTOL

Af Jørgen Jessen

Prædikestolen i Blovstrød kirke blev leveret i 1631 fra det samme værksted, som i 1625 og 1630 leverede prædikestole til Snostrup kirke ved Ølstykke og til Gørløse kirke ved Slangstrup. Stolene ligner hinanden meget.

I feltet over Johannesfiguren i Blovstrød kirke kan man, hvis man ser godt efter, ane en indgraveret [gul] tekst, der delvist er fjernet ved udførelsen af det malede motiv, der i dag dækker felterne over evangelisterne.

Jeg mener at kunne læse:
”INANISIND?M”.

Hvis dette har stået for ’INANIS IN DOM’ – ’forgæves i Herren’, kan det være et citat fra Paulus’ 1. brev til korintherne, hvor de sidste ord i 15. kapitel er: ’scientes quod labor vester non est *inanis in Domino*’

I oversættelse lyder det: ’... vidende, at jeres møje ikke er *forgæves i Herren*’¹ - eller i den nye 1992-oversættelse: ’I ved jo, at jeres slid ikke er spildt i Herren.’ Den første del af den latinske tekst har formentlig været delt op over de tre første felter på prædikesto-

Blovstrød Kirkes prædikestol har udskårne evangelister hele vejen rundt. Johannesfiguren er til højre for Lucas - op mod væggen.

len, så hele citatet har kunnet læses i felterne over evangelisterne.

Det gælder for alle de tre kirker, at prædikestolene er repareret flere gange, sidst med hovedreparationerne mellem 1860 og 1875, hvor der er sket en egentlig opmaling og ’supplering af gammelt billedskærerarbejde’.

På prædikestolen i Snostrup kan man endnu finde malede skriftsteder over og under figurerne af evangelisterne, og i Nationalmuseets bog *Danmarks Kirker* står der om disse: ”De nuværende ci-

Man kan svagt ane den gule tekst bagved det blå, kantede ornament.

tater er muligvis oversættelser af en oprindelig, latinsk versalindskrift, som anes under de sekundære lag. Under Matthæusfiguren [står der]: '(Qværite primum) regnum dei. (Cap. 6)'.¹ [Det betyder i oversættelse: Søg først Guds rige.]

Blovstrøds prædikestol har altså,

ligesom den i Snostrup kirke, haft en latinsk tekst skrevet i felterne over evangelisterne. Denne tekst er blevet overmalet ved en senere restaurering, så der nu kun kan ses rester i det sidste felt.

¹ Oversættelse af Chr.Gorm Tortzen

Vi har modtaget en stor samling fotos taget af fotograf Inger Larsen, der var datter af skomager Karl Larsen, M.D. Madsensvej 18. Her ses udsigten fra altanen mod stationen med Lillerød Brugs (senere Kvickly) t.h. 1967.

SPÅNKURVE PÅ MUSEUM NORDSJÆLLAND

Fra 1902 til 1970 blev der flettet i hundredetusindvis af spånkurve hos familien Johansson på Lille-rød Spånkurvefabrik på Tokkekøvej 9 i Lillerød. Per-Olof Johansson, der er opvokset på Spånkurvefabrikken, har samlet på spånkurve siden fabrikken lukkede, og han har længe ledt efter et blivende opholdssted til sin kurvesamling. Det har han fundet nu, og han fortæller:
- Man kunne naturligvis have ønsket sig at Danmark havde et

kurvemuseum, hvor det hele kunne finde plads.

At det virkelig var en samling med sammenhæng, fik man syn for sagn ved den udstilling, jeg holdt på Vävstolsmuseet i Glimåkra i Sverige sommeren 2012. Sommeren 2016 havde jeg så det held, at jeg blev inviteret til Pilefestivalen i Vingsted for at udstille spånkurve. Det så jo ikke ud af meget, da vi kom rullende med den lille røde Renault – men alt var jo pakket ind i hinanden, så udstillingen kunne godt fylde den tildelte plads ud i jernalder-laden. Det blev et par skønne dage sammen med alle 'fletterne'.

I begyndelsen af dette år lykkedes kontakten med Museum Nord-sjælland bedre end førhen. En museumsinspektør kom på besøg og så kurvene og fik rundvisning på den endnu eksisterende kurvefabriksbygning på Tokkekøvej. Snakken endte med en formulering, som passer til museet: 'Samlingen af spånkurvene er eksempel på en lokal produktion på mindre virksomhed i Nordsjælland.'

Nogle måneder efter skete den formelle og fysiske overdragelse af hele rækken af spånkurve, som de var fremstillet på Lillerød Spånkurvefabrik fra 1902 til 1970. I kortere perioder havde andre i Danmark forsøgt sig med fabrikation af spånkurve, men bortset fra produktionen i Lillerød var det importerede svenskproducerede kurve, som solgtes i Danmark, indført som halvfabrikata, sådan som jeg har fortalt om det i bogen 'En tid med spånkurve' fra 2009.

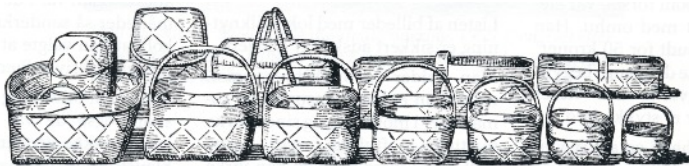
Der forestår nu en registrering af

samlingen, men aftalen går ud på, at det er én indlevering, hvilket betyder, at museet skal bevare den samlet. Det er jo nemlig ikke den enkelte kurv, som har en værdi, men hele rækken fra den mindste til den største sammen med forskellige varianter af dem, enten af fyr eller bøg og med eller uden forstærkninger.

Jeg har samlet siden 1970, da min far holdt op med virksomheden, og at skrabe en lignende samling sammen i dag vil næppe være muligt. Hvordan museet vil anvende kurvene i sine udstillinger er op til dem. De får også et par eksemplarer, som ikke tilhører 'samlingen', men som kan bruges i aktivitetsammenhæng til brug for børn f.eks.

Jeg har forbeholdt mig, at jeg selv kan låne fra samlingen i forbindelse med foredrag og udstillinger. Min samling af dekorerede spånkurve samt andre sideskud på samlingen beror fortsat hos mig – til jeg finder på noget.

Per-Olof Johansson

- Spånkurve af højeste kvalitet -

LAFAKs firmamedlemmer

Airphoto.dk

Allerød Bog & Idé

Allerød Dyreklinik

Allerød Fysioterapeuterne

Allerød Fysioterapi og Træning

Allerød Handelsforening

Allerød Planteskole

Allerød Rotary Klub

AllerødTransporten A/S

Alt om Blovstrød

Bedre Bad Allerød -VVS Aps.

Birkholm Planteskole A/S

Bo' s Autoservice v/ Bo Hansen

Aage Christiansen & Søn Aps. Malerfa.

Click Allerød Foto

Anne Franch Møbelpolstring

Handelsbanken i Lillerød

Karin Hermansen - Guld - Sølv - Ure

Hjertebegravelse Allerød

Huset Hauberg

Krukkerne Blomster og Vin

Laser Technical Services A/S

Lillerød Brugsforening – KVICKLY Allerød

Lillerød Rotary

Lynge Erhvervsforening

LyngeTand

Marianne Møllebro - ejendomsmægler

Møllehøj Landbrug, Lille Lyngby

Nejstgaard & Vetlov, Statsaut. Revisions-a/s

Carl Nielsen & Søn A/S

Nordea Allerød

People - Organisationsudvikling

Republic of Fritz Hansen

Roma Pizzeria & Grill Bar

Schouboefonden

Skjold Burne v/ Claus A. Østberg

Superbrugsen - Lynge-Uggeløse Brugsforening

V.B. Byggeindustri A/S

Via Roma Sko

Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød Kommune, Kirkehavegård, Kirkehaven 10, Lillerød, 3450 Allerød, tlf. 48 170891. Åbningstid: Tirsdage kl. 9.00-13.00 samt efter aftale med arkivleder Birthe Skovholm på mail eller telefon.

Henvendelse kan også ske til:

Ole Høegh Post (formand) tlf. 48 17 53 26

Wolthersvej 6, Lillerød, 3450 Allerød.

Arkivets e-mailadresse: LAFAK@LAFAK.dk - Hjemmeside: www.lafak.dk

"Nøglehullet" er arkivets og foreningens medlemsblad. Redaktion: Birthe Skovholm, Ole Høegh Post. Tryk: Frederiksberg Bogtrykkeri A/S.

Oplag: 575 eksp. ISSN 0905-4146

Oktober 2017

Fotografier med kendt fotograf: Jørgen Jessen s. 24 og 25 ø. Per-Olof Johansson s. 4, 5, 6 og 7. Inger Larsen s. 25 n. Ole Høegh Post s. 1, 9, 11, 14, 18, 21, 22 og 26. Birthe Skovholm s. 23 ø.